

Les escoles cristianes: una voluntat de continuïtat i de servei

Enric Puig Jofra

Secretari General, Fundació Escola Cristiana de Catalunya

APROPAR-SE AL TEMA DE L'EDUCACIÓ A CATALUNYA i, més en concret, a l'acció educativa que es desenvolupa des de l'escola cristiana, procurant defugir els tòpics i les postures enfrontades, sovint amb certa radicalitat i força ideologitzades, no és tasca planera. Uns principis políticament correctes amb pretensions homogeneïtzadores, que ignoraven l'escola concertada o que la convertien en font de molts dels problemes de l'escola pública o que la suportaven com a subsidiària, han maldat aquestes darreres dècades per imposar-se. Apropant-nos a la realitat, però, es constata, curs 2008-2009, que a Catalunya el 63,4% dels alumnes segueixen els seus estudis a l'escola pública i el 36,6% ho fan a l'escola privada. Aquests percentatges s'inverteixen a la ciutat de Barcelona en la qual un 60% dels alumnes d'ensenyaments no universitaris es localitzen a l'escola privada concertada i un 40% a l'escola pública. Si ens centrem estrictament en les 413 escoles cristianes concertades, agrupades en la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC), amb dades referides al curs 2008-2009, es pot afirmar que aquestes acullen al voltant de 253.000 alumnes, que representen, aproximadament, el 21,4% dels alumnes del sistema educatiu, que són atesos per uns 19.000 mestres i professors. Si ens centrem en la demanda que fan els pares i mares, es constata a la ciutat de Barcelona que en el període de preinscripció per al curs 2008-2009, de les places ofertades la preferència dels pares per l'escola pública fou

Actualment moltes de les escoles integrades en la FECC continuen aquella acció iniciada fa més d'un segle amb les adaptacions necessàries als temps .

del 82,9% i per l'escola privada concertada, del 108,2%. Tot aquest seguit de dades no són conjunturals ni responen a una realitat recent, de les últimes dècades. Darrera hi ha un treball, en força casos més que centenari, fruit de l'empenta de la societat civil catalana.

Des de fa molt segles l'Església, a Europa, ha tingut en la transmissió de la cultura i l'educació uns dels seus camps d'acció característics. La manca d'atenció per l'escola pública que l'Estat manifestava i la seva deficient implantació, que s'arrossegava des de la mateixa promulgació de la Llei Moyano (1857), va crear una situació que demanava resposta i com en altres sectors, a Catalunya, sorgí de la iniciativa social. Es tractà d'una empena que abastà a un ampli espectre d'iniciatives -cooperatives, caixes, patronats, mutualitats, centres obrers, escoles, centres parroquials, societats, ...- i pel que fa a les escoles, a un ampli espectre de promotors: parròquies, diòcesis, fundacions, ateneus, patronats, congregacions religioses i, també, persones físiques. Actualment moltes de les escoles integrades en la FECC continuen aquella acció iniciada fa més d'un segle amb les adaptacions necessàries als temps, les circumstàncies i les persones.

Una referència: El 6è Congrés de l'Escola Cristiana

Les escoles de la FECC procuren mantenir ben viu aquest esperit de servei als ciutadans i ciutadanes de Catalunya, oferint el servei essencial de l'educació des del caràcter propi de les escoles, segons preveu la legislació vigent i sempre en lleial col·laboració amb l'Administració. Amb aquesta orientació el 6è Congrés de l'Escola Cristiana formulà -«*Per un acord sobre l'escola*» (2005)- unes conclusions que situaven els objectius en: 1) Una educació de qualitat assequible per a tothom en el marc d'una real igualtat d'oportunitats. 2) Una escola oberta a tothom i àmbit de convivència, integració i cohesió

social. i 3) Un sistema educatiu plural, estable i innovador al servei de les famílies i de la societat.

El marc legal

Aquestes conclusions del 6è Congrés es mouen dins el marc legal constitucional i estatutari. La Constitució Espanyola (CE. Art 27,3) atribueix als pares la responsabilitat primera en l'educació dels fills i reconeix la subsidiarietat del Sistema Educatiu. En paral·lel (CE. Art. 27,6) el text fixa el dret de creació i direcció de centres amb «caràcter propi», amb visions de la vida i dels valors diferents, sempre dins del marc constitucional i, finalment, (CE. Art. 27,4 i art.9,2) expressa el principi de la no discriminació per raons econòmiques, que implica el mandat de crear un sistema de finançament que faci possible la gratuïtat de l'oferta diversificada en valors, necessària per donar resposta a les necessitats dels pares. I l'*Estatut d'Autonomia de Catalunya* (EAC. Art. 21,1 i Art. 21,3) estableix el dret a una educació de qualitat i a la igualtat de condicions, també econòmiques, per a accedir-hi i assenyalava que la Generalitat de Catalunya ha d'establir un model educatiu d'interès públic.

Aquest és el marc en el qual les escoles cristianes volen moure's i desenvolupar la possibilitat de col·laborar amb els pares i amb l'Administració, obertes a totes les classes socials, des dels valors religiosos que neixen de l'Evangelí.

El Pacte Nacional per a l'Educació (PNE), una esperança

A les acaballes del Congrés de l'Escola Cristiana inicià el seu camí el PNE, una iniciativa del Govern de la Generalitat que convidà a sumar-s'hi a les organitzacions representatives dels titulars d'escoles de Catalunya, les principals forces sindicals, les organitzacions representatives dels pares i mares d'alumnes i les organitzacions representatives dels municipis i d'altres realitats educatives.

El valor simbòlic es centrà en el fet que el Pacte suposava un reconeixement explícit del pes social històric i actual de l'escola privada concertada i un reconeixement explícit, també, del servei que ha ofert, ofereix actualment i ha de seguir oferint a les famílies que hi confien

l'educació dels seus fills i filles, i contribuï a desterrar la confrontació entre escola pública i escola privada concertada, que tant de mal ha fet a l'educació del país.

Pel que fa al valor real, l'escola privada concertada manifestà en el moment de signar el PNE que compartia plenament l'objectiu de millora de l'escola pública i de l'escola concertada i compartia plenament, també, la voluntat d'enfortir la coresponsabilitat de l'escola pública i l'escola privada concertada, que es complementen, per tal d'oferir el servei d'interès públic de l'educació amb qualitat i obert a tot tipus d'alumnes amb una real igualtat d'oportunitats. Per a la consecució d'aquest objectiu es valorava positivament les accions previstes per a l'escolarització d'alumnat en situació socioeconòmica desfavorida i la voluntat d'anar implementant progressivament la gratuïtat en els centres concertats mitjançant els contracte programa, tot i que es veia molt difícil assolir-ho en el termini fixat de sis anys i amb les consignacions econòmiques que figuraven en la memòria corresponent.

La signatura del Pacte suposà un compromís només en relació a les qüestions tractades, però s'esperava que obrís la porta a nous acords i l'escola privada concertada manifestà la voluntat de col·laborar en la redacció d'una llei catalana d'educació amb el clima de consens social cercat entorn al Pacte.

La Llei d'Educació de Catalunya

El mes de desembre de 2007 el Departament d'Educació presentà el document *Bases per a una Llei d'Educació* que, partint de dos conceptes clau, l'equitat com a igualtat d'oportunitats d'accés i de promoció i l'excel·lència com a principi de qualitat del sistema educatiu, pretenia l'assoliment de la cohesió social, que l'escola transmetés uns principis cívics comuns i la identitat compartida, la llengua i la cultura catalanes com a eixos d'aquesta identitat compartida per adhesió.

Preconitzava una LEC en la qual el servei públic d'educació fos la prestació educativa a càrrec del conjunt de centres públics i privats sostinguts amb fons públics amb independència de quina sigui la seva titularitat, especificava que l'escola pública havia de fixar l'estàndard d'equitat i excel·lència i que la concertada tindria garantida seguretat

La signatura del Pacte suposà un compromís només en relació a les qüestions tractades, però s'esperava que obrís la porta a nous acords .

i llibertat i se li demanaria coresponsabilitat. Aquest document de Bases fou contestat per la majoria de sindicats i per algunes entitats signants del PNE. Altres, entre les quals les organitzacions representatives dels titulars de l'escola concertada i dels pares i mares de les seves escoles, resten a l'expectativa del redactat de l'avantprojecte de Llei.

L'avantprojecte de Llei

El departament d'Educació presentà un avantprojecte de Llei que provocà un cert desconcert i un cert rebuig en els sectors relacionats amb l'Educació. Els sindicats USTEC, UGT i CCOO convocaren al professorat a una manifestació de censura. S'obrí, com és reglamentari, un termini per a presentar al·legacions i el dia 2 de juny de 2008 la Confederació Cristiana de Pares i Mares d'Alumnes de Catalunya (CCPAC) i la Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Escoles Lliures (FAPEL) com a representants dels pares i mares de les escoles privades concertades lliuraren al departament d'Educació 225.429 al·legacions a l'avantprojecte de la LEC que afectaven a 25 articles i que foren formulades així: 1) «L'Avantprojecte no respecta el mandat de l'EAC de bastir un model educatiu d'interès públic i, en parlar només de servei públic d'educació [...] i deixa l'escola concertada en mans de l'arbitrarietat de l'administració», 2) «L'Avantprojecte no respecta el pluralisme ni l'autonomia dels centres en posar controls addicionals als projectes educatius i, fins i tot, condicionar el futur del concert» 3) «L'Avantprojecte [...] restringeix els drets dels pares en l'elecció d'escola, atorga atribucions impròpies a les Oficines Municipals d'Escolarització, nega la possibilitat d'establir criteris complementaris i aboca a l'arbitrarietat d'un sorteig les freqüents situacions d'empat a l'hora de baremar les sol·licituds» i 4) «L'Avantprojecte consagra la discriminació de l'alumnat de l'escola concertada, no assegurant la gratuïtat en els mateixos nivells que en la pública»

El projecte de Llei

El 29 de juliol de 2008 el Govern, amb la disconformitat d'ICV, aprovava el projecte de Llei d'Educació de Catalunya que les associacions de pares i mares d'alumnes i les associacions representatives dels titulars de les escoles concertades, entre elles les cristianes, consideren encara lluny de les expectatives del sector i del PNE.

En efecte, valorant alguna millora introduïda, especialment el fet d'harmonitzar el text amb els preceptes constitucionals i estatutaris, manifesten que el Projecte queda per sota de les perspectives obertes pel PNE, ja que no garanteix la gratuïtat efectiva, i manté recels i restriccions innecessàries a la llibertat del sistema. Els principis, ara proclamats, de la llibertat d'ensenyament, del dret del pluralisme educatiu o del dret d'elecció de centre, segueixen clarament restringits en un articulat que no els tradueix amb coherència al tractar de la programació, de l'admissió d'alumnes o de la concertació de centres.

La creació de les zones educatives que contempla el Projecte i que no apareixen per enlloc en el PNE obren la porta a un intervencionisme de l'Administració, àdhuc polític, impropï del nostre sistema de llibertats i lluny de l'autonomia dels centres invocada com un dels principis de la LEC. D'altra banda, el PNE tenia com un dels seus primers objectius avançar vers la coresponsabilitat de l'escola pública i l'escola privada concertada, des d'una analogia de recursos, un objectiu que es veu frustrat ja que no es garanteix tal analogia ni en els recursos humans ni en els materials. Respecte al text del PNE, en el Projecte de LEC desapareix tota referència a l'estudi del cost de la plaça escolar per establir el mòdul econòmic del concert.

En el Projecte de LEC no està garantida la gratuïtat dels ensenyaments obligatoris a l'escola concertada en l'horari curricular mínim i sorprèn, però, que s'esmenti el suport a les activitats extraescolars i altres serveis, sens dubte necessaris, però que ha de restar supeditat a l'assoliment dels objectius que, per raons d'igualtat i no discriminació, han de ser prioritaris: la gratuïtat efectiva dels ensenyaments que la pròpia llei declara com a gratuïts, la progressiva extensió d'aquesta gratuïtat als ensenyaments postobligatoris -que a l'escola pública ja ho són de gratuïts- i el suport a les famílies per a l'escolarització en el

nivell 0-3 anys, ja sigui en una escola pública o en una privada concertada.

Mirant el futur amb esperança

La Llei d'Educació de Catalunya només suposarà un pas endavant pel sistema educatiu si és una llei de país i de futur: ser una llei de país vol dir que, partint de la realitat, no pot deixar fora les consideracions d'allò que representa l'escola concertada, el 40% del sistema educatiu de Catalunya. D'altra banda si es pretén que sigui una llei de futur, legislant pel conjunt del sistema, caldrà assolir també el consens de les principals forces polítiques parlamentàries, més enllà dels biaixos ideològics, per garantir-ne la continuïtat més enllà de resultats electorals conjunturals.

És per tot això que cal confiar que els partits que configuren el Govern de Catalunya, durant el tràmit parlamentari, intensificaran la voluntat de consens social amb els sectors majoritaris i àmpliament representatius de l'educació del país i amb les altres forces polítiques del Parlament de Catalunya.

Aquesta és la confiança de l'escola cristiana de Catalunya i per a aquests objectius treballarà amb la voluntat de continuar, des de la fidelitat a l'Evangelí, el servei al país, als infants, adolescents i joves i a les seves famílies que els hi confien, amb un profund i seriós respecte per la seva diversitat i una preocupació activa i preferencial pels més desafavorits.